

G) Egyes bűncselekményekre vonatkozó szabályok.

Jelentés gyanus halálesetről vagy ismeretlen egyén holttestének találásáról.

130. §.

Ha halálesetnél annak jelenségei mutatkoznak, hogy az illető nem természetes halállal mult ki, vagy ha ismeretlen egyén holtteste találtatik: az őrsparancsnok — illetve a helyszínről maga a járőr — köteles erről a kir. ügyészségnek vagy a legközelebb levő járásbírósnak sürgősen, a legrövidebb úton (120 §. második bekezdés) jelentést tenni, mert ilyen esetben a holttestet csak a kir. ügyészség vagy a bíróság engedelmével szabad eltemetni.

Pénz-, közhitelpapír- vagy bélyeghamisítás felderítése.

131. §.

Pénz-, közhitelpapír- vagy bélyeghamisítás esetében házkutatás és a terhelten levő ruhák és egyéb tárgyak átvizsgálása útján különösen arra kell törekedni, hogy a hamisítványokon kívül még a bűncselekmény elkövetésénél használt minden eszköz, anyag és egyéb tárgy is előkeríttessék.

Gyújtogatás, illetőleg tűzvész okozás esetében kiderítendő körülmények.

132. §.

Szándékosnak látszó gyújtogatás, illetőleg gyújtogatási kísérlet, valamint gondatlanságból okozott tűzvész esetében az 58. §-ban felsoroltakon felül a csendőrség által még különösen kiderítendő: a gyújtogatásnak, illetőleg a tűzvész okozásának módja, a gyújtásnál használt anyag minősége, végre

vajjon nem volt-e előre látható, hogy a tűz könnyen tovább terjedhet vagy ember életét veszélyeztetheti?

Eljárás az emberek életét, testi épségét vagy vagyonát veszélyeztető más bűncselekmények esetén.

133. §.

Ha oly bűntett vagy vétség követtetett el, mely másoknak életét, testi épségét vagy vagyonát, másként mint a 131. és 132. §-ban említett bűncselekmény által veszélyeztette: ki nyomozandó az elkövetés, illetőleg a közreműködés módja és eszköze, az okozott vagy okozni akart kárnak, az elvesztett haszonnak, továbbá az emberek életére vagy egészségére bekövetkezett vagy bekövetkezhetett veszélynek nagysága.

Testi sértéseknél — hacsak lehetséges — orvosi látlettel, különben pedig a nyomozó csendőr saját legjobb tudása és meggyőződése szerint még az is megállapítandó, hogy a sértés könnyű, súlyos vagy életveszélyes-e?

Súlyos sérülés esetében igyekezzenek a csendőrség a sérült-höz a legközelebb található orvost a legrövidebb úton elhívni.

Magzatelhajtás vagy gyermekölés gyanuja esetén kipuhatólandó körülmények.

134. §.

Magzatelhajtás vagy gyermekölés gyanuja esetében az egyébként kiderítendőkön kívül még kipuhatólandó az is: vajjon a gyermek élve született-e és a netalán eltűnt holttest után is kell kutatni.

Eljárás nyomtatvány vagy képes ábrázolat által elkövetett bűncselekmény esetén.

135. §.

Ha a járőr olyan nyomtatvány vagy képes ábrázolat terjesztését vagy nyilvános helyen való kiállítását észleli, mely

nem csupán magánindítványra üldözendő bűncselekményt állapít meg: igyekezzék ebből a törvény által megengedett módon (vétél, elkérés stb. útján) legalább egy-egy példányt megszerezni és azt az őrsparancsnokságnak azonnal bemutatni. De ha ilyen példányok nem is szerezhetők meg, az észleltekről haladék nélkül, a legrövidebb úton, az őrsparancsnokságnak, — ha pedig a késedelem veszéllyel jár, a legközelebbi kir. ügyészségnek — jelentés teendő.

Az őrsparancsnokság a fenti esetben a rendelkezésére álló legrövidebb úton, esetleg távíró vagy távbeszélő útján, a legközelebbi kir. ügyészségnek jelentést tesz és a megszerzett példányt beküldi.

Tekintet nélkül arra, hogy a nyomtatvány bűncselekményt tartalmaz-e vagy nem lehetőleg megszerzendő s az őrsparancsnokságnak bemutatandó és ez utóbbi által a kir. ügyészséghez beküldendő az oly nyomtatványnak egy példánya is, a melyen a nyomdatulajdonosának neve és lakása kitüntetve nincs, vagy a melyen a nyomdatulajdonos álnevet használt.

H) A nyomozó eljárásra, annak befejezésére és újrafelvételére vonatkozó további rendelkezések.

Házkutatás, személymotosítás vagy lefoglalás fogantatása az arra jogosított hatóságnak felhívására vagy megkeresésére.

136. §.

Ha a vizsgáló- vagy kiküldött bíró, illetőleg a járásbíró vagy a főszolgabíró vagy más rendőri hatóság házkutatást, személymotosítást vagy lefoglalást rendelt el és annak fogantatására a csendőrséget hívta fel, illetőleg kereste meg: ezen felhívás, illetőleg megkeresés fogantatásánál a 123. §-ának rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

A fentebb felsorolt hatóságok által elrendelt házkutatást a járőr csak reggeli hat órától esti kilenc óráig fogantatosíthatja. A megkezdett házkutatás azonban este 9 óra után is folytatható.

Ilyen esetekben a lefoglalás, házkutatás és személymotosítás fogantatosítása *előtt* az ezt elrendelő határozat annak, ki ellen e cselekmények elrendelve vannak, esetleg megbizottjának, illetőleg a meghívott családtagnak vagy szomszédnak kihirdetendő.

A csendőrség felszólalást vagy panaszt nem fogadhat el.

137. §.

A járőr és őrsparancsnokság a csendőrség által teljesített nyomozás, illetőleg nyomozó cselekmények ellen nála esetleg tett felszólalást vagy panaszt nem fogadhatja el, hanem az illetőket arra hívja fel, hogy a felszólalást vagy panaszt a további eljárásra illetékes hatóságnál adják be.

Jegyzőkönyv felvételének tilalma; írásbeli feljegyzések.

138. §.

Jegyzőkönyvet nyomozó eljárás közben sem az őrsparancsnok, sem a járőr vagy egyes csendőr nem vehet fel.

A nyomozó járőr azonban puhatolozásainak, adatgyűjtéseinek és nyomozásának eredményéről, illetőleg az általa tapasztaltokról, valamint a kikérdezett terhelt és tanúk nyilatkozatairól, — minthogy ezeket különben nem tarthatná pontosan emlékezetében, — írásbeli feljegyzéseket tegyen.

Járőr jelentése a nyomozásról.

139. §.

A járőr az általa végzett puhatolozásnak, illetőleg nyomozásnak eredményét és az általa teljesített egyes nyomozó cselekményeket — feljegyzéseinek (138. §.) felhasználásával — bevonulásakor az őrsparancsnokságnak szóbelileg bejelenti.

Őrsparancsnok jelentése a nyomozásról.

140. §.

A járőr szóbeli jelentésének alapján az őrsparancsnok a tényállásról teljes tárgyilagossággal, minden oldalról feltűnítő módon szerkeszti jelentéseit, nevezetesen a 43. és 102. §-ban megjelölteket is.

A nyomozás befejezése és abban hagyása.

141.

Olyan bűnügyben, melyben a csendőrség a feljelentést a 102. §. értelmében már megtette, a nyomozást addig folytatja, míg arról szerez meggyőződést, hogy a tényállás már eléggé ki van derítve. Ekkor a nyomozás abban hagyandó s erről, valamint az elért eredményről — az esetleg újabban megszerzett bűnjelek bemutatása mellett — azon hatósághoz, melyhez a feljelentés tételét, jelentés teendő, illetőleg értesítés adandó.

A nyomozás abban hagyása.

142. §.

Ha a törvényszék vagy az esküdtbiróság hatáskörébe tartozó ügyben a kir. ügyészség, illetőleg főmagánvád eseteiben (L. a. „Függelék“ 3. részét) a rendőri hatóság főnöke a nyomozás megszüntetését rendelte el s járásbíró elé utalt ügyben pedig a járásbíró, közigazgatási hatóság elé tartozókban pedig a közigazgatási hatóság a csendőrséget a további nyomozó cselekmények mellőzésére hívta fel: akkor a további nyomozás abban hagyandó.

A nyomozás újrafelvétele

143. §.

A mennyiben a csendőrség az általa teljesített nyomozás befejezése után a bűnvádi eljárás szempontjából jelentőséggel bíró újabb adatokról értesül: ezeket a kir. ügyészséggel, illetőleg a kir. járásbíró hatáskörébe utalt ügyekben a kir. járásbíróval, közigazgatási hatóság elé tartozókban pedig az utóbbival sürgősen közölje, de e mellett a netalán szükséges nyomozást folytassa. Köteles azonban az őrsparancsnokság ez utóbbi esetben a tett intézkedésekről a kir. ügyészséget, járásbírókat illetőleg közigazgatási hatóságot sürgősen értesíteni és az újabb nyomozó cselekmények csak addig végezhetők, míg a kir. ügyészség, illetőleg járásbíró, vagy közigazgatási hatóság az újból folyamatba tett nyomozás megszüntetését el nem rendeli.

Megszüntetett nyomozás után vagy befejezett bűnügyben a csendőrség mikor jogosult a nyomozást újból folytatni.

144. §.

Ha a kir. ügyészség vagy a főszolgabíró a nyomozást jogerősen megszüntette, illetőleg ha a bűnper megszüntető határozattal vagy felmentő ítélettel befejeztetett: a nyomozást a csendőrség csakis a kir. ügyészség, a bíróság vagy a főszolgabíró felhívása, illetőleg megkeresése alapján teheti újból folyamatba.

Köteles tehát a csendőrség, ha a jogerősen megszüntetett nyomozásra vagy megszüntető határozattal, illetőleg felmentő ítélettel befejezett bűnügyre vonatkozólag az elévülési időn belül új terhelő bizonyítéknak jön tudomására, ezt a kir. ügyészséggel, járásbíróval vagy az eljáró közigazgatási hatósággal közölni. Joga van azonban a csendőrségnek ez eset-

ben is, halaszthatatlan és feltétlenül szükséges nyomozó cselekményeket a kir. ügyészség, járásbíró, illetőleg főszolgabíró felhívása előtt is teljesíteni.

Eljárás az elítélt javára való újrafelvételnek indítványozása esetében.

145. §.

Ha a csendőrség oly körülményekről szerez tudomást, melyeknek alapján az *elítélt javára* újrafelvétel volna indítványozható: köteles azokról azt az elsőfokú bíróságot, illetőleg közigazgatási hatóságot sürgősen értesíteni, mely az alapperben ítélt. Ez esetben is joga van azonban a csendőrségnek a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket a bíróság határozatának közléséig is foganatosítani.

i) Különös határozmányok.

Területenkívüliség és consuli személyes mentesség.

146. §.

Ha a feljelentésből az tűnik ki vagy ha a puhatolózás, illetőleg nyomozás során annak jelenségei merülnek fel, hogy a terheltet a területenkívüliség vagy a consuli személyes mentesség*) illeti meg: vele szemben a csendőrség még tettenkapás esetében sem járhat el, hanem köteles erről — a netaláni feljelentés (nyilatkozat) csatolása mellett — a kir. ügyészséghez haladéktalanul jelentést tenni.

*) Azt, hogy a területenkívüliség és a consuli személyes mentesség kiket illet meg: a jelen utasítás „Függelék“-ének 3. alatti részében van feltüntetve.

Mentelmi jog.

147. §.

Az országgyűlés, ugyszintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság (delegáció) tagjainak mentelmi jogát*) a B. P. és a jelen Utasítás nem érinti.

A csendőrség, illetve a rendőrség egyénei által elkövetett bűncselekmény esetében kölcsönösen követendő eljárás.

148. §.

Ha *csendőrségi* — illetve *állami* — vagy *városi* — *rendőrségi* egyén követ el hivatalból üldözendő bűncselekményt vagy ilyenek elkövetésében gyanussá vált: a terhelt ellen saját kezdeményezésből törvényszerűen eljárni, rendszerint a saját illetékes hatósága, illetve ennek közege van hivatva.

A csendőrség és rendőrség, illetve azok hatóságai, parancsnokságai, tagjai vagy közegei, ha ilyen eset feljelentés, magánindítvány, értesülés vagy saját észlelet útján jutott tudomásukra, erről egymást a legrövidebb úton, mihamarább értesíteni tartoznak.

Ha azonban az illető egyén büntettet vagy közbotrányt okozó más bűncselekményt követett el és tetten kaptik, vagy ha a késedelem veszéllyel járna, addig, míg a terheltre nézve illetékes hatóság, ennek tagja vagy közege eljárhat, illetve eljárás végett megjelenik: a csendőrség, illetve rendőrség működésben levő tagjaira és közegeire nézve a törvényszerű fellépés és eljárás *kölcsönösen kötelező*.

A *községi rendőrségi* egyénekekkel szemben a csendőrség feltétlenül hivatott és köteles a törvényszerű eljárást önállóan

*) Hogy a mentelmi jog kit illet meg: jelen Utasítás „Függelék“-ének 3. alatti részében van feltüntetve.

foganatosítani; míg viszont a községi rendőrségek működésben lévő közegei csak az előző bekezdés feltételeinek fenforgása esetében jogosultak csendőrségi egyének irányában törvényszerűen fellépni és eljárni, de ekkor is kötelesek a *legközelebb található* csendőr őrsparancsnokságot esetleg járőrt *sürgősen* értesíteni, hogy az az eljárás folytatását minél előbb átvehesse.

V. FEJEZET.

Az őrskörlet és a határátlépés, valamint a határszéli szolgálat szabályozása.

Őrskörlet és csendőrkerületi terület átlépése.

149. §.

Egyik m. kir. csendőr őrskörletből a másikba, valamint az I—VIII. számú m. kir. csendőrkerületek területén az egyik csendőrkerület területéről a másikba való átlépés meg van engedve.

Horvát-Szlavonországek területére való átlépés és viszont.

150. §.

Ha m. kir. csendőr Horvát-Szlavonországek területén, vagy viszont m. kir. horvát-szlavon csendőr (szűkebb értelemben vett) magyar területen kénytelen a büntetendő cselekmény elkövetőjét üldözni: magát előbb az illető horvát-szlavon, vagy magyar közigazgatási — illetve helyi — hatóságnál bemutatni és ha az üldözöttet elfogta, azt ugyanazon hatóságnak további

eljárás, illetve a további eljárásra hivatott hatósághoz való átkérés végett azonnal átadni és ha az üldözés felhívás vagy megkeresés folytán történt, erről a felhívást vagy megkeresést kiadott hatóságnak jelentést tenni, illetve értesítést adni tartozik.

A fentebb említett közigazgatási vagy helyi hatóságnál való bemutatkozás csak azon esetben tehető meg utólagosan, ha az előleges bemutatkozás által az üldözés eredménye kockáztatva lenne, p. o. ha az üldözött ilyképen az elfogadás alóli menekülésre, a büntetendő cselekmény nyomainak megsemmisítésére vagy részesekkel való összebeszélésre, vagy a vizsgálat eredményének más módon való meghiusítására időt nyerne.

Egyébiránt a m. kir. csendőrök a horvát-szlavon közbiztonsági közegeknek és ezek viszont a magyar közegeknek, ha erre felkéretnek, segédkezet nyújtani tartoznak.

Üldözés a monarchia másik államának határán túl.

151. §.

A monarchia másik állama határainak külön parancs, felhívás vagy engedély nélküli átlépése a csendőrségnek, a határátlépés tekintetében megtörtént külön megállapodások értelmében kivételesen meg van engedve a büntető törvények és a közbiztonság megóvása érdekében kiadott rendeletek ellen vétők közvetlen üldözése és elfogása céljából, a következő feltételek alatt, u. m., hogy:

a) az üldöző csendőrök magukat szigoruan az illető állam törvényeihez tartásuk;

b) szolgálati ténykedésüket az illető terheltek üldözésén, illetőleg elfogásán túl ne terjesszék;

c) a terheltek üldözése alkalmából a magyar állam határátlépő csendőrök magukat a határhoz legközelebb fekvő községben (helységben) a közbiztonság fentartására hivatott cs. kir. hatóságnál — vagy cs. kir. csendőrőrsnél és ha ilyen helyben nincsen — a községi előljáróságnál be-

mutassák oly célból, hogy azon kérdésre nézve, ki eszközölje a további üldözést és ez miképen fogantosságtartás: megegyezés jöjjön létre.

Ily üldözés alkalmával a monarchia másik állama területén elfogott egyén az ottani illetékes hatóságnak adandó át.

Ha cs. kir. csendőrök a monarchia másik államának területéről a magyar szentkorona országainak területére jöve, valamely m. kir. csendőr őrsparancsnokságnál jelentkeznek: ezen parancsnok vagy helyettese a közigazgatási hatóságnak — ha ez helyben van — erről rögtön szóbeli jelentést tenni, ha pedig ez nem lehetséges vagy a közigazgatási hatóság helyben nincsen, az üldözés folytatása végett a kellő intézkedéseket megtenni és az esetet, valamint az eredményt a közigazgatási hatóságnak mielőbb jelenteni tartozik.

Az államhatár átlépése más esetekben.

152. §.

Magyarország határának külön parancs, illetve felhívás vagy engedély nélkül szolgálatban vagy szolgálaton kívül való átlépése a csendőrségnek szigorú büntetés terhe alatt tilos. E tekintetben kivételnek csak akkor és annyiban van helye, a mikor és a mennyiben ezt a 151. §-ban foglalt rendelkezések, vagy a szomszédos külföldi államokkal létrejött cartellszerződések — melyek a csendőrkerületi parancsnokságoknak a csendőrséggel való közlés végett részletesen tudtul adatnak — megengedik.

E tárgyban az 1888. évi XIV. t. c. alapján kiadott „Határőrizeti utasítás“ rendelkezései is mérvadók.

Határszéli szolgálat.

153. §.

Ha a csendőrség az ország határszélén teljesít szolgálatot: kiváltképen az útlevelelrendészeti szabályok kezelésére kell

fokozott figyelmet fordítania és leginkább arra felügyelnie, hogy csavargók, kémek vagy a biztonságra egyébképen veszélyes egyének belopózása lehetőleg megakadályoztassék.

Ha a határszélen való portyázás alkalmával csempészek vagy a vámszabályok egyéb áthágói találtak: azok a legközelebbi vám- vagy pénzügyi hatósághoz kísérendők; ha azonban az illető büntetőbíróilag üldözendő vagy más, mint vám- vagy jövedéki kihágási eljárás alá eső tett elkövetésével terheltetik: őt a vizsgálóbírónak, illetve a legközelebb eső járásbírósnak, egyéb esetekben a közigazgatási hatóságnak, illetőleg a m. kir. határszéli rendőrkapitányságnak (kirendeltségnek) kell átadni.

A magyar-román határt útlevel vagy igazolvány nélkül átlépő egyéneket, kiknél elvámolás alá eső tárgyak *nem* találtak és a kiket a pénzügyőrség, vám- vagy belépő állomáshivatal, esetleg közigazgatási hatóság (határszéli rendőrkapitányság s ennek kirendeltségei) letartóztattak: az ott helyben állomásozó, vagy a közelben levő csendőrőrs köteles átvenni és az illetékes főszolgabíróhoz (határrendőrkapitányhoz, rendőrkapitányhoz) kísérni; köteles egyuttal, minden 24 órában egyszer a vámhivatalnak, illetve pénzügyőrségnek, vámolás, illetve jövedéki elbírálás szempontjából átadott egyének közül azokat, kiknek ügye a jelzett szempontból már letárgyalatott, szintén átvenni és ugyancsak az illetékes közigazgatási hatóság (határszéli rendőrkapitányság, kirendeltség) székhelyére kísérni.

Egyébként pedig a „Határőrizeti utasítás“-ban foglalt rendelkezések szerint kell eljárni.

VI. FEJEZET.

A katonai hatóságokhoz való viszony, az azokkal való érintkezés, a katonai egyénekkel, valamint a sorozás elől megszököttekkel szemben való eljárás.*A csendőrség viszonya a katonai hatóságokhoz.*

154. §.

A csendőrségnek viszonya a katonai (közshadseregbeli, hadtengerészeti, honvéd és népfőlkelő) parancsnokságokhoz, hatóságokhoz és intézetekhez a m. kir. honvédségi „Szolgálati szabályzat“ I. része, valamint a jelen utasítás 12. és 13. §§-a által van szabályozva.

A csendőrség, nevezetesen a csendőrőrsparancsnokságok — sürgős szükség esetében pedig a csendőrijárőrök és egyes csendőrök is — szolgálati teendőik végzésére a katonai parancsnokságok, hatóságok és intézetek, katonai örök és ügyeletesek támogatását igénybe venni jogosultak. Hogy mennyiben kötelesek ez utóbbiak a megkeresésnek vagy felkérésnek saját felelősségük alatt megfelelni, azt a katonai szabályok határozzák meg.

A csendőr őrsparancsnokságok a katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok és intézetek részéről a katonai bíróság hatóságának vagy a katonai fegyelmi fenytő hatalomnak alávetett egyének elfogására vagy elővezetésére, illetve az ily egyének ellen teljesítendő nyomozó cselekményekre vonatkozó és hozzájuk *közvetlenül* intézett felhívásnak vagy megkeresésnek megfelelni tartoznak. (43. §.)

Ha a késedelem veszélylyel járna, a katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok és intézetek, valamint oly katonai egyének, kik ahoz, a ki elővezetendő, elfogandó vagy ki ellen nyomozó cselekmény teljesítendő, előljárói vagy felelőviszonyban állanak: ily tárgyú felhívásokat vagy meg-

kereséseket *csendőrijárőrökhöz* vagy a csendőrőrsökön beosztott egyes *csendőrökhöz közvetlenül* és szóbelileg is intézhetnek.

Szóbeli felhívás vagy megkeresés esetében a csendőrség (csendőrr) kérheti, hogy annak tartalma utólag írásbelileg adassék ki.

A csendőrség érintkezésének módja a katonai parancsnokságokkal szemben.

155. §.

A csendőrparancsnokságoknak és csendőregyéneknek a katonai bíróságokkal, parancsnokságokkal, hatóságokkal és intézetekkel és viszont való érintkezésének módja — a mennyiben jelen utasítás eltérő intézkedéseket nem tartalmaz — az általános katonai szabályokban és a csendőrségi „Általános szolgálati határozványok“ XII. szakaszában van meghatározva.

Sürgős szükség esetében, azaz ha a késedelem veszélylyel jár, a csendőr őrsparancsnokságok, sőt a járőrök és a szolgálatilag fellépet egyes csendőrök is a katonai bíróságokkal, parancsnokságokkal és intézetekkel, katonai örökkel és ügyeletesekkel és más katonai egyénekkel a szolgálati teendőkre nézve *közvetlenül* léphetnek érintkezésbe.

Ezen érintkezések — tehát a csendőrparancsnokságokhoz, járőrökhöz és egyes csendőrökhöz intézett felhívások és megkeresések is — rendszerint írásbeliek legyenek; sürgős szükség esetében azonban szóbeliek is lehetnek vagy távbeszélő, sürgöny útján is történhetnek; szóbeli vagy távbeszélő útján történt felhívások vagy megkeresések esetében utólag írásban igazolandó, hogy mi volt a felhívás vagy megkeresés tartalma.

Katonai bíróságok, parancsnokságok, hatóságok, intézetek, valamint tisztek és ezekhez hasonállásuak a csendőr őrsparancsnokságokhoz, járőrökhöz és egyes csendőrökhöz a katonai igazgatás körébe vágó szolgálati sürgős ügyekben és fon-

tos nyomozási esetekben „felhívásokat“, utóbbiak pedig előbbiekhöz „jelentéseket“ intéznek.

Nyomozó cselekmények katonai egyének ellen.

156. §.

Ha *tényleges szolgálatban* álló katonai (közös hadseregbeli, hadtengerészeti, honvéd vagy népfelkelő) egyén ellen akár feljelentés, akár a csendőrség saját észlelése folytán merül fel büntetendő cselekmény gyanuja vagy vádja: a csendőrség csak *kivételesen*, azaz csak akkor van hivatva az ily egyén ellen a katonai bíróság vagy hatóság (parancsnokság) részéről vett felhívás *nélkül* nyomozni, illetve egyes nyomozó cselekményeket teljesíteni, ha a késelem veszélylyel jár, p. o. a terheltnek előljáró katonai parancsnoksága nincsen helyben vagy annak intézkedését az eljárás céljára nézve lényeges hátrány nélkül bevárni nem lehet. Minden más esetben a csendőrség arra szorítkozzék, hogy az ily egyénre vonatkozólag nála tett feljelentést vagy az ily egyén által elkövetett és a csendőrség által észlelt bűncselekményt haladéktalanul az illetékes katonai parancsnokság tudomására hozza; a vonatkozó jelentés — ha a késelem veszélylyel járna — a csendőr őrsparancsnokság, sőt az eljáró járőr vagy egyes csendőr által is *közvetlenül* és szükség esetén szóbelileg, illetve sürgöny vagy távbeszélő útján teendő meg.

Katonai egyének elfogása.

157. §.

Arra nézve, hogy *tényleges szolgálatban* álló katonai egyének, csendőr egyének, illetve katonai örök jellegével bíró csendőrrjárőrök által *mikor* foghatók, illetőleg fogandók

el: a m. kir. honvédségi „Szolgálati szabályzat“ I. részének 326. pontja*) mérvadó.

Ezenfelül a csendőrség katonai egyéneket a 162. §. esetében, *tényleges szolgálatban* álló katonai, illetőleg a katonai bíróságok hatáskörének vagy a katonai fegyelmi fenyítő hatalomnak alávetett egyéneket pedig elfogni köteles: ha erre az illetékes katonai bíróság, parancsnokság, hatóság vagy intézet, avagy a letartóztatandó előljárói vagy főlebbvalói és a felhívott csendőrségi parancsnokhoz, járőrvezetőhöz vagy csendőrhöz főlebbvalói viszonyban álló katonai egyén által felhívott, illetőleg megkerestetett, vagy ha az illető katonai egyén ellen az illetékes katonai bíróság, parancsnokság, hatóság vagy intézet részéről elfogató parancs vagy nyomozólevél bocsáttatott ki.

Elfogott katonai egyéneknek a katonai hatósághoz való átadása.

158. §.

A csendőrség által elfogott katonai egyén azonnal és ha lehetséges, közvetlenül a legközelebbi katonai hatóság-

*) A m. kir. honvédségi „Szolgálati szabályzat“ I. rész 326. pontja szövegének idevágó része a következő:

Ügyeleti tisztek és ügyeleti altisztek, valamint járőrök, őrségek és örök következő esetekben kötelezve vannak, zászlósokat vagy ennél alsóbb rendfokozatban álló honvéd(katona) egyéneket elfogni, illetőleg fogságba helyezni:

- a) ha ezen egyéneket büntetteken vagy súlyos vétségeken érik;
- b) ha ily cselekményben őket súlyos gyanu terheli;
- c) ha garázda magaviselet által nyilvános botrányt idéznek elő;
- d) ha az ügyeleti tiszteteknek, járőröknek, őrségek és öröknek ezek hatáskörébe eső utasításaikban nem engedelmeskednek, valamint ha ezen közegeket szidalmaznak vagy tettelesen megtámadják;
- e) ha az elfogásra nézve különös parancs lett kiadva;
- f) ha a fegyveres hatalomhoz vagy a csendőrséghez tartozó ellenszegülő és garázdálkodó egyének elfogására hozzájuk a körülmények által igazolt felszólítás intéztetik.

Tiszteket, lelkészeket és tisztviselőket, kik a XI. vagy ennél magasabb rang-

nak (parancsnokságnak) adandó át és pedig közös hadseregbeli és hadtengerészeti egyén lehetőleg a *legközelebbi* közös hadseregbeli — honvéd- vagy csendőregyén pedig lehetőleg a legközelebbi honvéd — illetőleg csendőrparancsnokságnak.

Az elfogás oka és körülményei az átadó által az átvevő parancsnokságnak szóbelileg és — mihelyt lehetséges — az őrsparancsnokság által, az elfogást eszközölt csendőr vagy csendőrijárőr jelentése alapján a további eljárásra illetékes katonai parancsnokságnak írásbelileg és pedig *közvetlenül* bejelentendők.

Az elfogottól ideiglenes megőrzés végett átvett tárgyak rendszerint az elfogottal egyidejűleg az átvevő katonai parancsnokságnak elismervény ellenében szintén átadandók, ha ez azonban, ezen tárgyak különös fontossága vagy aggályos volta miatt vagy más okból nem lehetséges, az átvevő katonai hatóságnak vagy az elfogottnak kívánságára ezen visszatartott tárgyak jegyzéke az átvevő katonai hatóságnak átadandó és azután ezen tárgyak az őrsparancsnokság által az elfogott elleni további eljárásra illetékes katonai parancsnoksághoz, hatósághoz, intézethez vagy bírósághoz haladéktalanul és közvetlenül beküldendők.

Nyomozó cselekmények katonai épületekben.

159. §.

Ha a csendőrségnek bárminemű nyomozó cselekményt, u. m. terheltnek vagy tanunak kikérdezését, elfogást, elővezetést, lefoglalást, házkutatást vagy a valakin lévő ruha és egyéb

osztályban állanak, föltétlenül csak az *a)*, *d)* és *e)* alatt megjelölt esetekben szabad elfogni; a többi esetekben az elfogás csak tisztek által vezényelt járőrök vagy őrségek közbelépése-, vagy ha valamely, a garázdálkodónál följobbvaló követeli az elfogást, ez utóbbinak közbenjárása mellett fogatosítható.

Az *a)* és *d)* esetekben ügyeleti tisztesek, őrségek és örök polgári egyének le tartóztatására is kötelezve vannak.

tárgyak átvizsgálását a polgári bíróság hatóságának alávetett vagy az illetékes katonai bíróság, illetőleg parancsnokság felhívására a katonai bíróság hatóságának alávetett egyénekre vonatkozólag katonai- vagy a katonaság által megszállott épületben (hajón) kell teljesíteni: ezt csak az épület (hajó) parancsnokánál vagy helyettesénél történt előzetes jelentkezés és bejelentés után és csak az utóbbiak által kijelölt katonai egyén jelenlétében fogatosíthatja.

Katonai egyének tanuként való kikérdezése.

160. §.

Akár polgári, akár katonai egyén ellen folyamatba tett nyomozás vagy puhatolózás esetében a tett színhelyén vagy annak közelében lévő tényleges szolgálatban álló katonai egyének is a csendőrség által mint tanuk vagy sértettek kikérdezhetők, illetőleg a tényleges szolgálatban álló katonai egyénektől, mint tanuktól vagy sértettektől felvilágosítás kérhető.

Katonai és honvéd legénységi egyének igazolványainak ellenőrzése.

161. §.

Minden — a legénységi állományhoz tartozó — meghatározott időre szabadságolt közös hadseregbeli, hadtengerészeti vagy honvéd egyénnek „Szabadságolási igazolvánnyal“, a tartósan szabadságoltaknak, valamint a tényleges szolgálatban nem álló közös hadseregbeli vagy hadtengerészeti tartalékosnak vagy póttartalékosnak „Katonai igazolvánnyal“ („Militärschein“ vagy „Militärpass“-sal), a tartósan szabadságolt, valamint a tényleges szolgálatban nem álló tartalékos és póttartalékos honvédnek pedig „Honvédigazolókönyvecskével“ kell ellátva lennie.

Jelentkezésre köteles minden népfölkelő — az előbb tiszti vagy katonai-hivatalnoki rendfokozatot viseltek kivételével — „Népfölkelő igazolvánnyal“ láttatik el.

A csendőrség tehát, ha arra alapos ok létezik, az ezen igazolványokban foglalt adatokat megvizsgálni, a katonai igazolványban, illetve honvéd igazoló könyvecskében foglalt személyleírást az igazolvány előmutatójával összehasonlítani és a felől meggyőződni tartozik, vajjon a tartósan szabadságolt és a tényleges szolgálatban nem álló tartalékos vagy póttartalékos tartózkodási helyén szabályszerűen jelentkezett-e? illetve a népfölkelő kötelezett az előírt évenkénti jelentkezést teljesítette-e és ha „Ajánlati lappal“ van ellátva, rendes lak- vagy tartózkodási helyének változását a tartózkodási hely községi előljáróságának kellőképen bejelentette-e, a mi a katonai, illetőleg honvéd vagy népfölkelési igazolványban foglalt hivatalos láttamozásból kivehető.

Ezen „Szabadságolási“- , illetőleg „Katonai igazolványok“ és „Honvéd igazolványi könyvecskék,“ vagy „Népfölkelő igazolványok“ azonban utazási okmányokként *nem* tekinthetők, hanem a legénységi állományhoz tartozó ily egyéneknek, ha utaznak, a szabályszerű igazoló, vagyis utazási okmányokkal kell ellátva lenniök.

Szökésben vagy önkényű eltávozásban gyanus katona vagy honvéd legénységi egyénekekkel szemben való eljárás.

162. §.

A hadsereg, a hadtengerészet, a honvédség vagy a csendőrség legénységi állományába tartozó oly egyének, kik szökésben, önkényű eltávozásban vagy mint besorozott ujoncok, tartósan szabadságoltak vagy tényleges szolgálatban nem álló tartalékosok vagy póttartalékosok tényleges szolgálatra, kiképzésre, fegyver- vagy szolgálati gyakorlatra, illetőleg a népfölkelő-kötelezettség teljesítésére szóló behívási parancsnak való

nem engedelmeskedésben gyanusoknak mutatkoznak: a legközelebbi katonai (honvéd) parancsnokságnak — és pedig ha lehet közvetlenül, különben pedig a közigazgatási hatóság útján — adandók át.

1. A *tényleges szolgálatban* álló, a legénységhez tartozó egyén szökésben vagy önhatalmú eltávozásban *gyanusnak* tekintendő:

a) ha csapattestétől távol, vagy szolgálati állomásának körletén kívül vagy háború idején a csapat — vagy seregtest — parancsnoka által meghatározott körleten kívül, vagy az ellenséggel szemben kiállított szélső előőrsökön túl igazoló okmány nélkül vagy hamisított vagy érvénytelenné vált, elavult igazoló okmánnyal találtatik és az illető helyen való tartózkodásra jogosultságát másképen sem bírja igazolni; különösen pedig, ha a csapattestől avagy az állomásról vagy szolgálat helyéről való távollét már éjjelen át vagy még tovább tartott;

b) ha állomásáról, egyéb szabályszerű tartózkodási helyéről vagy csapattestétől utazási okmánnyal, menetlevéllel vagy más igazoló okmánnyal távozott ugyan, azonban az ezen okmány szerint nyilván nem igazolható útirányt követett;

c) ha igazoló okmány nélkül az osztrák-magyar monarchia határának átlépését kíséri meg, vagy a külföldről igazolvány nélkül visszatér;

d) ha a hadi fogságból történt elbocsátás vagy kiszabadulás folytán külföldről visszatérve, vagy az ellenség hatalmából a monarchia területén megszabadulva, az első esetben a határ átlépésétől, a másodikban a megszabadulástól számítandó nyolc napon belül a legközelebbi belföldi katonai vagy polgári hatóságnál való jelentkezést elmulasztotta;

e) ha csapattestétől vagy szolgálati rendeltetésétől ugyan nem önhibája következtében szakadt el vagy tartatott vissza, azonban az akadályok elhárítása után azonnal nem vonult be;

f) ha a katonai egyenruhából annyira kivetkőzött, hogy mint katona egykönnyen fel nem ismerhető; végre

g) ha szabadsága letelte után azonnal nem vonul be és a bevonulás elháríthatatlan akadályát igazolni nem képes.

2. A besorozott ujoncok, a tartósan szabadságoltak és a tényleges szolgálatban nem álló tartalékosok és póttartalékosok, valamint a felhívott népfölkelők a katonai behívási parancs iránt elkövetett engedetlenség büntetében vagy vétségében akkor tekintendők *gyanúsaknak*:

a) ha a behívási parancs nekik kézbesítetett, kifüggesztetett vagy más törvényes módon közhírré tétetett, de ők a bevonulásra kitűzött határidő eltelte után rendeltetésük helyén kívül találtnak és nem bírják igazolni, hogy őket be nem vonulásuk tekintetében vétkes mulasztás nem terheli vagy hogy a bevonulás alól az illetékes katonai hatóság által felmentettek;

b) ha ők — dacára, hogy behívásuk bekövetkeztét előre tudhatták — a behívási parancs kézbesítését engedély nélküli elutazás vagy tartózkodási helyükről bejelentés nélküli eltávozás vagy elrejtőzés által — a bevonulási határidőn túl — meghiusították;

c) ha azon idő letelte után, a melyben bevonulni tartoztak, nem bírják igazolni azt, hogy a behívási parancsnak eleget tettek vagy hogy a bevonulás alól felmentettek, vagy pedig hogy a parancsnak való meg nem felelés tekintetében vétlenségüket igazolták;

d) ha ők — mint népfölkelésre kötelezettek — a népfölkelés megtörtént felhívása után engedély nélkül külföldre vagy a monarchia oly részébe törekszenek jutni, ahol a népfölkelés nem, vagy nem oly mérvben hívatott fel, hogy ők ott egyenlő ily kötelezettségnek lennének alávetve.

Sorozás elöl megszököttek előállítására.

163. §.

A csendőr a sorozás elöl megszökötteket a közigazgatási hatóság elé vezetni tartozik.

A sorozás elöl megszökötteknek — a közigazgatási hatóság által ilyenekül a csendőrségnek névszerint megjelölteken vagy a községben olyanoknak kihirdetteken kívül — még mindazok is tekintendők, a kik községi közegek vagy más hitelt érdemlő személyek feladása szerint olyanoknak látszanak, mint akik a sorozásra való megjelenésre nézve vett felhívásnak eleget nem tettek vagy elrejtöztek.

Oly egyénekre, a kik a sorozó bizottság által mindenkorra alkalmatlanoknak nem nyilvánítottak és még sorozás alá tartozó korosztályban lévén, bel- vagy külföldön engedély nélkül utaznak, vagy nyert engedély esetén az engedély időtartamának lejárása után illetékességük vagy honosságuk helyére visszatérni elmulasztották: különösen fel kell ügyelni s ezek is a közigazgatási hatósághoz elővezetendők.

A csendőrség katonai előjárói részére szóló különös szabályok.

A) Az őrsparancsnok részére.

164. §.

Mihelyt az őrsparancsnok az őrsöt szabályszerűen átvette: magát úgy az állomáshelyén, valamint az őrs körletében lévő minden hatóság főnökénél bemutatni tartozik.

Az őrsparancsnok — ennek távollétében helyettese — az állomáshelyén szolgálatilag megjelenő fő- vagy alispánnál, a közigazgatási hatóság főnökénél és az őrskörletre illetékes határszéli rendőrkapitánynál magát mindenkor bemutatni és az általa adandó esetleges felhívásokat átvenni tartozik. (Lásd 1908. évi 19. sz. R. K. 63940/16. sz.)

Ha a magyar királyi belügyminister kiküldöttje, a főispán, alispán vagy szolgabíró az őrszlaktanyát meglátogatja: a biztonsági szolgálatra általában, valamint a közigazgatási hatóság különös útmutatásainak fogantatosítására vonatkozó felvilágosítások nekik megadandók.

Az őrsparancsnok felügyeleti körletének viszonyaival mielőbb igyekezzék megismerkedni. Ide tartoznak általában a terepviszonyok, valamint a lakosság foglalkozásának, életmódjának, szokásainak és különösen azon személyeknek megismerése, akik a közbiztonságra nézve veszélyesek.

165. §.

Az őrsparancsnok kötelessége az alárendelt csendőröknek a csendőrkerületi parancsnokság által meghatározott napi-rend szerint való oktatása. Egész törekvését oda kell irányítani, hogy alárendeltjei szolgálatukat és az arra vonatkozó szabályokat lehetőleg jól ismerjék és maguknak a kellő szakavatottságot mindenben megszerezzék.

Minden alkalmat arra kell felhasználnia, hogy az alárendelt csendőrök tulajdonságait és képességeit megismerhesse, nemkülönben, hogy minden egyesnek a szolgálatban való megbízhatósága felől meggyőződést szerezhessen; ennél fogva valahányszor az lehetséges, de különösen ha fontosabb vagy veszélyesebb szolgálat hajtandó végre, a szolgálatteljesítésben személyesen tartozik közreműködni.

166. §.

A szolgálat végrehajtására szükséges rendelkezéseket az őrsparancsnok tartozik megtenni és felelős az őrskörlet közbiztonságáért; ő vezényli ki azon csendőröket, a kik szolgálatba tartoznak kivonulni; ő jelöli ki a járőrvezetőt és — a mennyiben az a szolgálati működés minőségéhez mérten lehetséges — rendszerint minden szolgálatteljesítés tartamát meghatározza.

Minden járőr őrsjáratlappal látandó el, melybe az őrsparancsok minden meghagyást a „Szolgálati könyv“ illető tételével összhangzóan beiktat.

Ha az őrsparancsnok rövid időre távol van vagy más-különben van akadályozva: akkor az őrsparancsnokságot az e végre kijelölt helyettesnek tartozik átadni.

167. §.

Az őrsparancsnok az őrs felügyeleti körletében külszolgálatot teljesítő csendőröket időnként éjjel és nappal ellenőrizni s a felől, vajjon általuk a szolgálati meghagyások pontosan és az adott utasítások szerint hajtandó-e végre, a helyszínén személyesen meggyőződni tartozik.

Az ellenőrzések megtartására nézve a következők a mérvadók:

Az őrsparancsnok (helyettes) ellenőrzése alá tartozó legénység rendszeresített létszáma	A havonkénti ellenőrzések száma
1—3	1
4—6	2
7—9	3
10—12	4
13 vagy több	5

Az itt megállapított rendszeres ellenőrzések azonban nem zárják ki, hogy az őrsparancsnok, ha azt a fegyelem vagy a szolgálat érdeke kívánja, egyes csendőröket soronkívül többször is ellenőrizhessen.

De hatásos ellenőrzést teljesít az őrsparancsnok minden más szolgálat alkalmával akkor is, midőn — nem épen egy szolgálatban álló járőr meglepését tűzve ki célul — járőreinek szolgálati magatartása, érintkezése, a nyomozásoknál való eljárása, egyszóval minden irányu magatartása után tapintatosan puhatol, anélkül azonban, hogy ezen eljárás feltűnést okozna, az egyesek önérzetét sértené, vagy az intézmény tekintélyét csorbitaná.

Az ellenőrző szolgálatok előírása az őrsparancsnok hatáskörébe tartozik. Ha tehát az őrs legénysége szolgálatát pontosan teljesíti és fegyelmi szempontból sincs ellene kifogás: az előjárók az ellenőrző szolgálat mikénti teljesítése tekintetében az őrsparancsnokot ne korlátozzák, illetve annak utasításokat ne adjanak.

Az ellenőrzés hatásának fokozása céljából szükséges, hogy az sem helyhez, sem időhöz, sem pedig ahhoz kötve ne legyen, hogy a járőr egy-egy szolgálatban hányszor ellenőriztessék.

Az ellenőrző szolgálat ne azon célból vezényeltessék, hogy az őrsparancsnok valamely sorra kerülő tereprészt vagy őrjáratot leportyázzon s mellékesen ellenőrzést is teljesítsen.

Az ellenőrzés tehát ne általánosan előírt szabályok szerint teljesítettessék, hanem meglepő legyen s ott, akkor és annyiszor foganatosítottassék, a mint az ellenőrzés kitűzött céljának leginkább megfelel. Főképen pedig oly csendőrök részesüljenek ellenőrzésben, a kiket az őrsparancsnok vagy még nem ismer eléggé, vagy a kiknél az ellenőrzés szüksége leginkább fennforog.

Az ellenőrzés foganatosítását az őrsparancsnok az által igazolja, hogy a járőrvezető őrjáratú lapjába az ellenőrzés idejét (napszak, óra, perc) és helyét még az ellenőrzés helyén beírja.

168. §.

A kikülönített őrsparancsnok az alárendelt csendőrök fegyelme fölött szigorúan örködni köteles. E célból rá a csendőrkerületi parancsnokság által a kikülönített altiszt fegyelmi fenyítőjoga (Szolg. szab. I. rész 664. pont) ruházható, de a körülményekhez képest tőle az el is vonható.

Az őrsparancsnok által kiszabott büntetések esetről-esetre a szakaszparancsnokságnak azonnal bejelentendők.

169. §.

Az őrsparancsnok a szolgálatba elinduló csendőröket a meghagyott szolgálat végrehajtására nézve mindenkor részletesen utasítani, őket a szabályok szem előtt tartására figyelmeztetni, kihágások elkövetésétől óvólag inteni és azon célból, vajjon szabályszerűen vannak-e öltözködve, felszerelve és felfegyverkezve s vajjon az előírt számú éles töltényekkel el vannak-e látva, megsejmelni tartozik. Ezek után a fegyverek megtöltését rendeli el, minek épen úgy, mint a szolgálatteljesítés után való bevonulásakor a kiürítésnek is, mindenkor az ő vagy helyettese jelenlétében kell történnie. Éjjel, ha az őrsparancsnok vagy helyettese már ágyban van, a karabély megtöltését vagy kiürítését az őrsirodában vagy legénységi szobában is eszközöltheti.

Ezen felül minden lovas őrsnek parancsnoka meggyőződnie tartozik a lovak állapotáról, vasalásáról, nyergeléséről, kantározásáról és szabályszerű málházásáról, valamint arról is, vajjon a csendőr tartalékpatkókkal, patkószögekkel, nemkülömben a szolgálat tartamához mért lózáppal, valamint az itatóvederrel, — télen ezenkívül még arról is, vajjon a patkók éles csavarokkal, a csendőr pedig csavarkulcsal és éles- és tompacsavarokkal el van-e látva?

Rabok kísérése esetében hasonló pontossággal teljesítendő az elindítás és a szemle ne csak a kísérő csendőrökre, hanem a rabokra is terjesztessék ki; minél úgy a fennálló ál-

általános szabályok, valamint a hatóságtól vett útmutatások is mérvadók.

170. §.

Oly őrökön, hol lovas csendőrök vannak, minden megbetegedett ló azonnal ápolás alá veendő, mely esetben az illető csendőr a szolgálatot gyalog is tartozik teljesíteni; magától értetődik, hogy ez esetben a járőrként vezényelt mindkét csendőr gyalog teljesíti a szolgálatot.

171. §.

Az őrparancsnoknak arról kell gondoskodni, hogy a hozzá érkező nyomozó-levelek és felügyelési felszólítások minden egyes csendőr előtt ismereteseek legyenek.

172. §.

Ha azon eset fordul elő, hogy valamely csendőrségi őr különböző hatóságok által ugyanazon időben különféle irányban teljesítendő szolgálatokra vagy segélynyújtásokra szólítatik fel, melyeknek egyidejűleges végrehajtására azonban az őr létszáma elégtelen: akkor mindenképp előtt a közbiztonság fenntartására hivatott hatóság felszólítása teljesítendő s kivételnek csak azon esetben van helye, ha a másik hatóság megkeresésének elhalasztása folytán a késedelem veszéllyel járna; miből az következik, hogy a sürgősebb, illetőleg fontosabb szolgálat mindenkor előbb fogantatosítandó és ha hasonló mérvben fontos szolgálat-teljesítések egyidejűleges végrehajtása igényeltetnék és az idő azt engedi: valamely szomszéd őr segélye veendő igénybe.

173. §.

Az őrparancsnok az őr szolgálati működését és ennek eredményét előljáró szakaszparancsnokságának a szolgálati

könyv másolata alapján minden ötödnap, rendkívüli eseményeket pedig azonnal bejelenteni tartozik.

174. §.

Az úgynevezett „Különítmények“ számára a csendőrségi őrök részére fennálló általános-, valamint az őrparancsnok részére meghatározott különös szabályok és az esetleg kiadott egyéb rendelkezések mérvadók.

175. §.

Hogy a közbiztonsági szolgálat követelményei a csendőrségi őrök csekély létszámerejével összhangzásba hozassanak és a csendőröknek a megkívántató pihenési idő is nyújtassék: meghatároztatik, hogy minden egyes csendőr minden hó folyamán külszolgálatra aként alkalmazandó, hogy egy-egy napra nyáron átlag legalább nyolc, télen hat, az őrparancsnoknak pedig nyáron négy, télen három órányi ilyféle szolgálat jusson.

B) A járásparancsnok részére.

176. §.

A járásparancsnok a szakaszparancsnoknak van közvetlenül alárendelve.

A járásparancsnok az alárendelt őröknek közvetlen előljárója.

Álláskötelmeit a Cs—18. „Utasítás a magyar királyi csendőr járásörmeisterek számára“ című szolgálati könyv írja elő.

A járásparancsnok alárendelt őrseinek megszemlélése alkalmával úgy az őrparancsnokoknak, mint a csendőröknek szolgálatban és szolgálaton kívül tanúsított magaviseletéről magának biztos tudomást szerezni igyekezzék. E célból a

szolgálatban álló járőröket ellenőrizze és a helyi hatóságoktól is tudakozódjék.

A közbiztonsági viszonyokra vonatkozólag tett észleleteit a közigazgatási hatóságnak s — ha további intézkedést is igényelnének — a szakaszparancsnokságnak is jelentse be.

C) A szakaszparancsnok részére.

177. §.

A szakaszparancsnok alantos tiszt, ki mindennemű személyi és szolgálati ügyekben, a szolgálati szabályzat értelmében, előljáró szárnyparancsnokának van alárendelve.

Hatásköre valamennyi alárendelt csendőrségi őrsre egyaránt kiterjed. Ezen őrsök katonai rendtartása és fegyelmefölött őrködni s az őrsparancsnokokat és csendőröket a közbiztonsági szolgálat minden ágába módszerrel bevezetni tartozik; neki a felügyeleti körletében előforduló minden esemény felől tudomással kell bírnia, a közigazgatási hatóságokkal állandóan érintkeznie és arról kell gondoskodnia, hogy a közbiztonsági szolgálatra vonatkozólag hozzája érkező megkeresések és az alája rendelt őrsökhöz intézett írásbeli — s a körülményekhez képest szóbeli — felhívások pontosan teljesítenek.

Az első szakasz parancsnoka a szárnyparancsnoknak helyettesítésére is lévén hivatva: a szárnyparancsnoki teendőkben való jártasságot magának megszerezni igyekezzék.

178. §.

A szakaszparancsnok szemléit a „Cs—7“ jelzetű utasításban előirt időben és módozatok szerint tartja meg.

Szemlék alkalmával kötelessége a legénységnek szolgálatban és szolgálaton kívüli magatartásáról meggyőződést szerezni. A közbiztonságra vonatkozólag tett észleleteit a közigazgatási hatósággal szóbelileg közölje s attól a legény-

ség szolgálatban és szolgálaton kívüli magatartása, valamint a közbiztonsági szolgálatnak a csendőrség által miként történt teljesítése tekintetében netalán tett észrevételei felől tudakozódjék, hogy esetleges hiányokat és hátrányos észleleteket a szabályok értelmében megszüntethessen.

A szakaszparancsnok kötelessége továbbá meggyőződni a felől, hogy a járás- és őrsparancsnokok, valamint csendőrök szolgálati kötelességeiket és a hatósági felhívásokat teljesítik-e, mi célból a szakasz területén lévő közigazgatási hatóságokkal, határszéli rendőrkapitányságokkal, kir. bíróságokkal és ügyészségekkel érintkeznek és — a hol szükséges — a községi előljáróságoktól is tapintatosan kérdezősködnek.

Sürgős esetekben, rendkívüli közbiztonsági zavarok előfordultával, vagy ha valamely őrsön a fegyelem megzavarását észleli: tartozik a szakaszparancsnok azonnal a helyszínére sietni, ott a közbiztonság vagy a katonai rend helyreállítására szükséges intézkedéseket megtenni, a tényállást behatóan kinyomozni, (1900. évi 3564/eln. honvédelmi ministeri rendelet) és csendzavargások esetében a hatóságot értesíteni, az előljáró szárnyparancsnokságnak pedig minden esetben a legsürgősebben még az illető őrsállomásról tájékoztató jelentést beterjeszteni és az ily rendkívüli kiszállások után felmerülő utazási költségek felszámíthatására az engedélyt utólag kikérni s bevonulása után az ügyre vonatkozó részletes jelentést mielőbb felterjeszteni. Ha valamely őrsön közbiztonsági zavarok vagy oly szolgálati viszonyok állanak be, melyek a létszám megerősítését vagy kiegészítését sürgősen igényelnék: ezt a legközelebbi őrsök létszámából elrendelheti és arról a szárnyparancsnokságnak jelentést tesz.

Az előbbi bekezdésnek ama rendelkezése, mely szerint a szakaszparancsnok „a tényállást behatóan kinyomozni tartozik“, nem úgy értendő, hogy a szakaszparancsnok bármely a „Bűnvádi perrendtartás“ szerint „Nyomozó cselekményt“ képező ténykedést önmaga teljesítsen, mert a bűnügyi nyomozó cse-

lekmények foganatosítására a csendőrségnél kizárólag a járőrök vannak hívatva. Ez irányban tehát a szakaszparancsnok — mint katonai előljáró — csak az őrsparancsnok és a járőrök, illetve csendőrök kellő útbaigazítására és ellenőrzésére és az ezek által kinyomozott tényálladéknak — függetlenül az őrsparancsnokság által az illetékes hatóságokhoz teendő jelentésektől — az előljáró szárnyparancsnoksághoz való bejelentésére van hívatva, amennyiben pedig nem bűnvádi nyomozó cselekmények forognak fenn, úgy az ezen §. 4. bekezdésében elrendeltek szerint kell eljárni.

A szakaszparancsnok kötelessége időközönként a szakaszában előforduló fontosabb közbiztonsági esetek kiderítése körüli eljárást a követendő példa gyanánt oktatás céljából parancs alakjában feldolgozni. Az ily parancsok azonban kiadás előtt a szárnyparancsnokság által felülvizsgálandók.

Kötelességének tartsa továbbá, hogy az őrsparancsnokokat jó és eredményes oktatókká kiképezze s hogy a csendőrökben a további önképzésük iránti hajlamot ébrentartsa.

179. §.

A kikülönített szakaszparancsnok az alosztályparancsnok fegyelmi fenyítő jogával bír (Szolg. szab. I. rész 666. pontja); mely jogot a szárnyállomáson beosztott 1-ső szakaszparancsnoka is, valahányszor szemle utazás vagy egyéb szolgálati kiszálláskor a szárnyparancsnokság, illetőleg saját szakaszparancsnoksága állomáshelyéről elárendelt örsei körletébe távozik, mindenkor gyakorolja; mire nézve a szolgálati szabályzat idevonatkozó határozványai mérvadók.

180. §.

Lovasőrsökkel bíró szakaszparancsnoknak kötelességét képezze, hogy a lovassági gyakorlati — és a lóügyekre vonatkozó szabályzatban minél nagyobb jártasságra tegyen szert, hogy eként a szolgálati lovaknak egészségi állapotára, szabály-

szerű vasalására, nyergelésére, kantározására, valamint a kengyelek helyes igazítására s általában a szolgálati lovak kezelésére fennálló szabályok pontos betartására állandó és hatékony felügyeletet gyakorolhasson.

181. §.

Az irodakezelés szabályszerűen intézendő.

A szakaszparancsnok az alatta álló legénység felől „Büntetési lap“-okat vezetni, illetőleg a szakaszához beosztott egyénekről a szárnyparancsnokság által neki megküldött (191. §.) eredeti büntetési jegyzőkönyvi kivonatokat folytatván, azokba az ujonnan kiszabott büntetéseket sajátkezüleg bevezetni és az általa kiszabott, valamint a 168. §. értelmében neki bejelentett büntetéseket minden hó végével a szárnyparancsnokságnak — az annál vezetendő büntetési jegyzőkönyvbe való beiktatás végett — bejelenteni tartozik.

Valamely csendőrnek szakaszán kívüli áthelyezése esetében a fent említett lap az áthelyezési okmányokhoz való csatolás végett a szárnyparancsnoksághoz beterjesztendő.

A szakaszparancsnok gazdaszatkezelési ügyek elintézésére nem lévén hívatva, azzal szolgálati működése rovására nem terhelhető. Főteendője: a közbiztonsági szolgálat pontos kezelése, alárendeltjeinek kiképzése, a fegyelem és rend fentartása; miért is gazdaszatkezelési ügyködése kizárólag a vezénylési és járőrvezetői pótdíjakról szóló kimutatások átvizsgálására, a ruházati szükséglet megállapítására, a laktanyák biztosítása iránti ajánlattételre és az elengedésre ajánlatba hozott tárgyak felülvizsgálására terjed ki.

D) A szárnyparancsnok részére.

182. §.

Két — vagy a beosztáshoz képest több — szakaszparancsnokság az alárendelt őrsökkel és járásokkal együtt egy szárnyat képez, mely egy csendőrszázados által vezényeltetik.

A szárnyparancsnokság létszámereje azon vidéknek közigazgatási beosztásához alkalmazkodik, melynek területén fel van állítva.

183. §.

A szárnyparancsnok az alárendelt szakaszparancsnokok minden működése és a szárny területén a közbiztonsági szolgálat szabatos kezelése felett örködni tartozik; a katonai rend és fegyelem kezeléséért, valamint a legénységnek a csendőrségi szolgálatban szükséges kiképzéséért felelős; továbbá felelős a legénység ruházataért, fegyverzetéért, ételmezéséért és elhelyezéséért, az irodai és pénzkezelésért, nemkülönben a különféle tárgyak nyilvántartásáért.

Kötelessége az alárendelt összes legénységnek szolgálatban és szolgálaton kívül tanúsított magatartásáról meggyőződést szerezni. A közbiztonságra vonatkozó észleleteit a közigazgatási hatóságokkal szóbelileg közölje s attól a legénység szolgálatbani és azonkívüli magatartása, valamint a közbiztonsági szolgálatnak a csendőrség által miként történt teljesítése tekintetében netalán tett észrevételei felől tudakozódják, hogy esetleges hiányokat és hátrányos észleleteket a szabályok értelmében megszüntethessen.

184. §.

A szárnyparancsnok szemléit a „Cs—7“ jelzetű utasításban előírt mérvben, időben és módon tartja meg.

185. §.

A szárnyparancsnokság a hatóságoktól és az alárendelt őrsöktől hozzá érkező átíratokat és jelentéseket a fennálló ügykezelési szabályok szerint intézi el.

A szárnyparancsnok láttamozza a csendőrkerületi parancsnoksághoz való juttatás végett a szakaszparancsnokok által beterjesztett szemlelelet másolatokat és egyáltalán minden egyéb

jelentéseket, azokat esetleg megjegyzéseivel és véleményével s különösen a szemlelelet másolatokat a netalán felmerült akadályoknak és hiányoknak elhárítása és orvoslása céljából tett intézkedéseinek fölemlítésével egészíti ki.

Az alárendelt összes legénység minősítvényi táblázatait az illető szakaszparancsnokokkal együtt ő szerkeszti és ő őrzi meg.

Az ételmezési és egyéb kiadásokat a szárnyparancsnok fedezni, mely célra a kellő pénzkészletet a vonatkozó parancs alapján a helyi adóhivatal pénztárából veszi fel.

Az átvett pénzek elszámolása az e részben fennálló utasítások szerint történik; a kezelésért a szárnyparancsnok felelős és kártérítésre kötelezett.

186. §.

A szárnyparancsnokságok a kikülönített törzstiszttel és a csendőrkerületi parancsnoksággal közvetlenül leveleznek. A törzstől elkülönített szárnyparancsnokok rendkívüli események előfordultakor és ha az ügy sürgős volta halasztást nem tűr, jogosultak — az eset természetéhez képest — közvetlenül a honvédelmi vagy belügyministerhez jelentést tenni, mely célból a körülmények szerint a fennálló utasítások megtartásával, a távirdát és távbeszélőt is használhatják; de ezen közvetlenül tett jelentések másolatai a kikülönített törzstisztnak, illetve csendőrkerületi parancsnokságnak lehetőleg gyorsan, szintén megküldendők.

Ha oly viszonyok állanak be, melyek sürgős voltak és horderejüknel fogva a szabálytól való eltérést igazolják: akkor a fentebbi határozványok a kikülönített szakaszparancsnokokra, valamint — ha például szemleutazások alkalmával merülnek fel ily rendkívüli esetek — a csendőrtisztekre nézve általában mérvadó; csakhogy az elhamarkodástól mindenkor óvakodni kell, mivel ily eset előfordulta a jelentést tevő megbízhatóságát teszi kétségessé és az ilyen intézkedésekért az illető felelős.

Ily közvetlenül tett jelentések másolatai — magától érte-
tőleg — szolgálati úton a csendőrkerületi parancsnokságnak
felterjesztendők.

187. §.

A szakasz-, járás- és őrsparancsnokok irodai teendői az
elkerülhetetlenül szükségesekre szorítkozzanak és ok nélkül
ne szaporíttassanak, miért is jelentéseik lehetőleg tömören
szerkesztendők.

A szárnyparancsnok alárendelt szakaszait, járásait és
őrseit a közbiztonsági szolgálat rovására kezelési ügyekkel ne
terhelje s minden kiadott intézkedéseit lehetőleg minden alosz-
tálynak egy-egy példányban küldje meg.

188. §.

Altisztek vagy csendőrök megdicsérésére, jutalmazására vagy
kitüntetésére célzó javaslatait szolgálati úton a csendőrkerületi
parancsnokságnak terjeszti elő.

Ha azonban az e részbeni indítvány a közigazgatási
hatóság részéről tétetik: a szárnyparancsnok ezt — az alá-
rendelt összes legénység működési eredményének egyarányú
megítélése folytán — lelkiismeretesen megfontolni és saját
véleményét kifejezve, a tárgyalási ügyiratokat szolgálati úton
a csendőrkerületi parancsnokság elé terjeszteni köteles.

Ily javaslatoknál egyáltalában szükséges, hogy az illető
egyénnek érdeme teljesen ki legyen derítve és — ha ki-
vánatos — a tanuknak jegyzőkönyvileg, sőt a körülmények-
hez képest eskü mellett való kihallgatása útján állapittas-
sék meg.

Ezen javaslat mikénti szerkesztésére a vonatkozó rende-
letek a mérvadók.

189. §.

A szárnyparancsnokot az alosztályparancsnok fegyelmi
fenyítő joga illeti meg. (Szolg. szab. I. rész 666. pont.)

Ha valamely altiszt vagy csendőr által oly büntetendő
cselekmény követtetik el, mely súlyosabb fegyelmi fenyítést
érdemel, mint amilyennek kiszabására a szárnyparancsnok
jogosítva van, vagy ha egyáltalában a fenyítésre csak a ma-
gasabb előljáró van feljogosítva és ha vádlott személyes elő-
állításra nem lehetséges: a szárnyparancsnok által a Szolgálati
szabályzat I. részének 650. pontja szerinti körülményes tény-
vázlat szerkesztendő és szolgálati úton a csendőrkerületi
parancsnokságnak illetékes intézkedés céljából felterjesztendő.

Ezen tényvázlat alapjául a szakaszparancsnok részletes
jelentése szolgál. (19171/XVI. 1904. H. M. R.)

190. §.

A fegyelmi fenyítő hatalom gyakorlására nézve a hon-
védségi Szolgálati szabályzat I. rész. XIII. fejezetének hatá-
rozmányai a mérvadók, azon eltéréssel, hogy az ott csupán
rendfokozat nélküli legénység ellen kiszabhatókül felsorolt fe-
gyelmi fenyítések a szakaszvezetői rendfokozatban levő csend-
őrök ellen nem alkalmazhatók és miután a csendőrök lefoko-
zása fegyelmi úton nem történhetik, velük megintési jegyző-
könyv fel nem vehető.

191. §.

Ha altiszt vagy csendőr kiváló szolgálatteljesítés folytán
jutalmazásban, dícsérőokiratban vagy jelvényes kitüntetésben
részesíttetik: ez a szárnyparancsnok által a minősítvényi táb-
lázat kiegészítéséül szolgáló (III. minta szerinti) „Dícséret-
jegyzéké“-be iktatandó.

A legénységi növedékről a csendőrkerületi parancsnok-
sághoz beérkező büntetési-jegyzőkönyvi kivonatok az illető
szárnyparancsnoknak azonnal kiadatnak, ki a büntetéseket
a büntetési-jegyzőkönyvbe vagy sajátkezüleg vagy a helyet-
tese által mielőbb bevezetni, illetve bevezettetni tartozik; minek

megtörténte után a büntetési-jegyzőkönyvi kivonatok eredeti példányai az illető szakaszparancsnoknak, a 181. §-ban előírt kezelés végett kiadandók. A kikülönített szakaszparancsnokságok által havonként bejelentett büntetések szintén a büntetési jegyzőkönyvbe iktatandók.

192. §.

Lovasörsökkel bíró szárnyparancsnoknak kötelességei a lovasszolgalatot illetően azonosak a szakaszparancsnokéval. (Lásd 180. §-t.) Ezeken felül kötelessége: hogy szakaszparancsnokainak ez irányban működését hatékonyan ellenőrizze és irányítsa.

193. §.

Az irodai ügykezelésben való szigorú pontosság, a szárnyparancsnoknak fontos és felelősségteljes feladatának érvényre juttatását fogja előmozdítani.

E) A tanosztályparancsnok részére.

194. §.

A tanosztályparancsnok közvetlen a csendőrkerületi parancsnokságnak van alárendelve.

Hívatása a próbacsendőrök és altisztitanoncok kiképzése, mely célból kellő számú segédoktató áll rendelkezésére.

A kiképzés végett a tanosztályba beosztott próbacsendőröknek és az altiszti tanfolyam hallgatóinak (a kiképzés tartamára) valamint a segédoktatóknak ő a közvetlen tiszti előjárója.

A pótszárnyparancsnokot rendszerint ő helyettesíti.

A tanosztályparancsnok és alárendeltjei gazdasági tekintetben a pótszárnyhoz vannak utalva, állomány nyilvántartás tekintetében pedig a tanoncok illetékes szárnyaikhoz tartoznak.

195. §.

A tanosztályparancsnok irányítja az oktatás menetét.

A próbacsendőröknek (kezdők és haladók) és az altiszti tanfolyam hallgatóinak kiképzése végett napirendet állít össze s azt a kerületi parancsnoksághoz jóváhagyás végett felterjeszti.

Ő gondoskodik arról, hogy a csendőrkerületi parancsnokság által megjelölt tananyag a kiképzési idő alatt kellőképpen feldolgoztassék.

A főtantárgyakat ő adja elő, a többi tantárgyakat a segédoktatók közt egyformán és ezek képességei szerint osztja szét.

A gyakorlatoknál személyes felügyeletet gyakorol.

A segédoktatók által úgy az altiszti tanfolyamban, mint a próbacsendőröknel tartott órákon időnként megjelenni, az oktatás menetéről meggyőződést szerezni és az esetleges hibákra oktatólag reámutatni tartozik s ez által a segédoktatókat az oktatás helyes és célszerű vezetésére oktatni és őket minél jobb oktatókká kiképezni köteles.

A próbacsendőrök és altiszti iskolások vizsgáin — mint bizottsági tag — mindég jelen legyen.

196. §.

A tanosztályparancsnok az alosztályparancsnok fegyelmi fenyítő hatalmával van felruházva. (Szolg. szab. I. rész. 666. §.) Az általa kiszabott fegyelmi fenyítéseket a havi büntetési jegyzőkönyvbe s büntetési jegyzőkönyvi kivonatba teljes szöveggel bevezetni s az ebből készített kivonatot felülvizsgálás végett minden hó végével a kerületi parancsnoksághoz felterjeszteni és az érdekelt szárnyparancsnokságokat értesíteni köteles.